

UJEDINJENE NACIJE

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove (Mehanizam) osnovao je Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija 22. decembra 2010. da nastavi nadležnosti, prava, obaveze i ključne funkcije Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSR) i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) nakon okončanja njihovih mandata 2015., odnosno 2017. godine.

IZJAVA

TUŽILAC

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument)

Arusha, Haag, 10. 12. 2024.

Obraćanje g. Sergeja Brammertza, tužioca Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove Savjetu bezbjednosti Ujedinjenih nacija

Gospodine predsjedavajući, ekscelencije,

Hvala Vam na ovoj prilici da Vam se ponovo obratim u vezi sa aktivnostima i rezultatima Tužilaštva.

Detalji o našem radu su Vam već predstavljani u mom pisanom izvještaju o napretku.

Danas bih želio da pomenem neke događaje koji su se desili u proteklih šest mjeseci, a zatim bih govorio o budućnosti. Ono što bih želio da naglasim je to da, premda se najveći broj rezidualnih funkcija Mehanizma tiče predmeta koji su u prošlosti okončani, moje Tužilaštvo je sada usredsređeno na pružanje podrške državama članicama koje nastavljaju sa procesom utvrđivanja odgovornosti.

Gospodine predsjedavajući, ekscelencije,

Prema članu 24 Statuta, postoji mogućost da okončani predmet bude u svakom trenutku ponovo pokrenut od strane osuđenog lica u sklopu postupka preispitivanja.

Tokom izvještajnog perioda, moje Tužilaštvo je učestvovalo u jednom takvom postupku preispitivanja u predmetu *Ntakirutimana*. Gerard Ntakirutimana je bio osuđen za genocid i zločine protiv čovječnosti i osuđen na zatvorsku kaznu u trajanju od dvadeset i pet godina. On je 14. decembra 2023. godine podnio zahtjev za preispitivanje, gotovo deset godina nakon prijevremenog puštanja na slobodu i devetnaest godina nakon osuđujuće presude, na osnovu činjenice da je jedan svjedok povukao svoje svjedočenje protiv njega.

Nakon što je Žalbeno vijeće usvojilo zahtjev za preispitivanje 21. maja 2024. godine, moje Tužilaštvo je pokrenulo hitnu istragu u vezi vjerodostojnosti navodnog povlačenja iskaza od strane svjedoka. Došli smo do pouzdanih i vjerodostojnih dokaza da je povlačenje iskaza bilo rezultat uticaja na svjedoka, uključujući i novčani podsticaj. Ti dokazi su podnijeti pred Žalbenim vijećem.

Sa zadovoljstvom možemo da kažemo da je Žalbeno vijeće usvojilo naše argumente da navodna promjena iskaza nije pouzdana i da je u skladu s tim ono potvrdilo osuđujuću presudu koju je MKSR izrekao Ntakirutimani. Mi ćemo sada raditi sa našim nacionalnim partnerima kako bismo utvrdili da li postoji potreba za daljim koracima u ovoj stvari.

U prethodnim godinama, vođena su dva postupka preispitivanja osuđujućih presuda MKSR, a prvi je bio u predmetu *Ngirabatware*. U oba slučaja, svjedoci su povukli svoje iskaze date tokom prethodnih suđenja. I u oba slučaja, postojali su jaki dokazi da je promjena iskaza bila rezultat novčanog podsticaja.

Moje Tužilaštvo će nastaviti da štiti integritet prethodnih presuda vršenjem istraga o navodnim promjenama iskaza kako bismo utvrdili da li je na svjedoke vršen nedozvoljeni uticaj. Postupak preispitivanja ne može biti dozvola osuđenim licima da mijenjaju prošlost i brišu svoje zločine koristeći lažne dokaze.

Takođe, mi nastavljamo da učestvujemo u tri spora koja se približavaju okončanju.

Fulgence Kayishema se i dalje nalazi u Južnoj Africi, gdje osporava svoje prebacivanje u nadležnost Mehanizma u Aruši, i nakon toga u Ruandu gdje će mu se suditi. Osim toga, najavio je i da namjerava da traži preinačenje odluke o prebacivanju njegovog predmeta u Ruandu. Okončanje ove stvari zavisi od toga da li će Južna Afrika ispuniti svoju međunarodnu obavezu i izručiti Kayishemu Mehanizmu.

Nasuprot tome, Felicien Kabuga je i dalje u pritvoru Mehanizma u Hagu. Moje Tužilaštvo smatra da bi njegovo vraćanje u Ruandu, zemlju u kojoj je rođen i čiji je državljanin, dovelo do okončanja ove stvari.

I na kraju, može se očekivati da će prebacivanje postupka protiv Vojislava Šešelja u Srbiju biti okončano u bliskoj budućnosti, kako bi mu se tamo moglo suditi. Ovo je u skladu sa uputstvima Savjeta da bi države članice trebalo da preuzmu odgovornost nad postupcima za nepoštivanje suda.

Gospodine predsjedavajući, ekscelencije,

Želio bih takođe da iskoristim ovu priliku da naglasim da je u prethodnih šest mjeseci moje Tužilaštvo ostvarilo jedan značajan cilj u našim naporima da podržimo potragu za osobama nestalim u sukobima u bivšoj Jugoslaviji. Od procijenjenih 42,000 nestalih osoba, 30,000 je nađeno i identifikovano. Nažalost, to znači da 12,000 porodica i dalje ne zna za sudbinu svojih najmilijih, niti gdje se oni nalaze.

Kao što sam prethodno izvijestio, moje Tužilaštvo i MKCK su u oktobru 2018. godine sklopili sporazum o zajedničkom projektu kako bi se pojačala naša saradnja u potrazi za nestalim osobama. Ovaj značajan sporazum je omogućio MKCK da ostvari prístup našim kolekcijama dokaznog materijala i dođe do informacija koje otkrivaju sudbinu nestalih i gdje se oni sada nalaze.

Drago mi je da mogu da izvijestim da je moje Tužilaštvo, kao što smo to i predvidjeli krajem 2018. godine, završilo svoje posljednje pretrage imena nestalih osoba prema zahtjevima MKCK-a, čime je naš doprinos zajedničkom projektu blagovremeno priveden kraju. Tokom prethodnih šest godina smo u našoj kolekciji dokaznog materijala tražili podatke o 12,000 nestalih osoba. Sveukupno smo sa MKCK-om podijelili oko 500,000 stranica dokaznog materijala, kao i veliki broj fotografija i audio i video snimaka.

Nastavićemo i dalje da dajemo podršku naporima MKCK-a u pronalaženju nestalih osoba odgovaranjem na dodatne zahtjeve za pomoć. Mi takođe pružamo i veliku istraživačku pomoć i operativnu podršku nacionalnim institucijama koje se bave potragom za nestalim osobama.

Kao što je opšte prihvaćeno, potraga za nestalim osobama je humanitarni imperativ i predstavlja osnovu za pomirenje. Moje Tužilaštvo je u prošlosti imalo ključnu ulogu, uključujući i pronalaženje i ekshumaciju masovnih grobnica u Srebrenici i drugim mjestima. Ovaj zajednički projekat Tužilaštva i MKCK-a u velikoj mjeri predstavlja nastavak ovih napora. On bi trebao da posluži kao primjer istražiteljima i tužiocima

kako, čak i kada su njihovi premeti završeni, mogu ponovo da upotrijebe dokazni materijal koji su sakupili kako bi pružili trajnu podršku u potrazi za nestalim osobama.

Gospodine predsjedavajući, ekscelencije,

I dok se rad MKSR-a i MKSJ-a približava kraju, to nije slučaj sa procesom utvrđivanja odgovornosti. Zapravo, kao što je Vijeće to i predvidjelo, odgovornost za dalje dostizanje pravde je sada potpuno u rukama država članica. To je razlog zašto je i dalje osnovna aktivnost mog Tužilaštva pružanje pomoći našim nacionalnim partnerima koji istražuju i procesuiraju teške međunarodne zločine počinjene u Ruandi i bivšoj Jugoslaviji.

I jasno je da je i danas državama članicama potrebna naša pomoć u istoj mjeri kao i prije. Tokom 2024. godine, moje Tužilaštvo je primilo više od 400 zahtjeva za pomoć, što je jedan od najvećih brojeva primljenih zahtjeva tokom jedne godine. Ove zahtjeve smo primili od četrnaest zemalja članica, uključujući i Ruandu i zemlje bivše Jugoslavije.

Broj zahtjeva ne samo da raste, nego ti zahtjevi postaju i sve kompleksniji. Države članice očekuju da im uz pomoć naše istražne, analitičke i pravne ekspertize pomognemo da se izbore sa izazovima sa kojima se susreću u svojim predmetima. Osnaživanje zemalja članica kako bi se obezbijedilo dostizanje pravde predstavlja ključni aspekt Strategije okončanja rada.

Postoje tri nedavna primjera uz pomoć kojih se može ilustrovati na koji način pomažemo državama članicama da ostvare svoje ciljeve.

Tužioci iz Ruande su od mog Tužilaštva tražili da im pruži znatnu direktnu pomoć u bitnim tekućim istragama. Blisko saradjući, zajedno smo pripremili kompleksan plan istrage u okviru koga je analiziran postojeći dokazni materijal, identifikovani domeni gdje je bio potreban dodatan dokazni materijal i izvršen niz ciljanih intervju u svrhu unapređivanja slučaja.

U toku ove intenzivne saradnje koja je trajala nekoliko mjeseci, istražitelji iz Ruande su uspješno završili ovu istragu. Pribavili su izuzetno relevantan dokazni materijal kojim su potvrdili učešće osumnjičenih u teškim krivičnim djelima, uključujući ubistvo više od hiljadu Tutsi izbjeglica. Očekuje se da optužnica biti podignuta u skorije vrijeme.

Takođe radimo i na važnim dosijeima vezanim za pronalaženje bjegunaca koji trideset godina bježe od odgovornosti.

Isto tako, Crna Gora je tražila značajno ojačanje saradnje sa mojim Tužilaštvom u cilju pružanja podrške njihovim istragama i procesuiranju ratnih zločina. Ovaj rad ističe raznovrsne načine na koje moje Tužilaštvo pruža pomoć državama članicama.

Jedan dio naše saradnje se sastojao od pružanja pomoći našim partnerima u Crnoj Gori u osjetljivim istragama teških krivičnih djela, uključujući seksualno nasilje, počinjenih u Bosni i Hercegovini. Putem zajedničke radne grupe koju smo uspostavili krajem prošle godine, moje Tužilaštvo je pružilo opsežnu pomoć u istragama, kao što je pronalaženje potencijalnih novih svjedoka i dokaznog materijala, organizovanje saradnje sa drugim državama i savjetovanje o tome kako prevazići probleme.

Jedan dio naše saradnje se sastojao od pružanja pomoći pri sastavljanju optužnica u drugom slučaju. Specifično, moje Tužilaštvo je pružilo pomoć tužiocu Crne Gore u razvoju pravnih argumenata za

optužbe za zločine protiv čovječnosti u okviru zakona Crne Gore, a to je važno da bi se pravilno odrazila težina krivičnih djela kao i da bi se omogućilo progresivno razvijanje krivičnog zakona u Crnoj Gori.

Konačno, naši primarni partneri su tužioci u Ruandi i zemljama bivše Jugoslavije, ali mi takođe sarađujemo i sa drugim državama članicama koje istražuju i procesuiraju ova krivična djela. A to uključuje skoro trećinu trenutnih članica Vijeća sigurnosti.

Naša saradnja sa francuskim *Parquet National Antiterroriste* se značajno razvila nakon trilateralnog sastanka koji je održan početkom godine u Kigaliju. Prije samo nekoliko sedmica, moje Tužilaštvo je pružilo ključan dokazni materijal našim francuskim partnerima u toku izuzetno važnog suđenja, što je pomoglo da se osigura presuda.

Slično tome, moje Tužilaštvo intenzivno radi sa Zapovjedništvom za borbu protiv terorizma Metropolitanske policije Velike Britanije, Pravnim odjelom za prekršioce ljudskih prava, Imigracijske i carinske uprave SAD-a, kao i sa Odjelom *Entraide judiciaire, Terrorisme, Droit pénal international* Federalne policije Švicarske. Mi aktivno pomažemo svim ovim partnerima u njihovim tekućim istragama tako što im dajemo dokazni materijal i savjete vezane za veliki broj tema.

Prema tome, uzevši u obzir kvalitet i količinu saradnje, jasno je da je državama članicama potrebna pomoć mog Tužilaštva da bi uspješno vršile istrage i procesuiranja krivičnih djela počinjenih u Ruandi i bivšoj Jugoslaviji. Ovaj mandat i njegovo sprovođenje je konkretan primjer kako Ujedinjene nacije pomažu državnim organima vlasti da osiguraju pravdu za žrtve i preživjele i da se bore protiv nekažnjivosti.

Gospodine predsjedavajući, ekaselencije,

Da bih pomogao Savjetu pri razmatranjima koja se odnose na Mehanizam, ja sam u posljednjih šest mjeseci obavio niz misija i konsultacija u cilju prikupljanja što više informacija o trenutnim i budućim potrebama država članica. U septembru sam posjetio Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku, Crnu Goru i Srbiju, gdje sam prisustvovao sastancima na visokom nivou. U novembru sam posjetio Ruandu. Moj tim takođe sarađuje sa osobama za kontakt zaduženim za operacije da bismo bolje razumjeli predmete u drugim državama.

Tačno je da su prošle tri decenije od genocida u Ruandi i konflikta u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj. I u toku tog vremena su postignuti značajni rezultati, prvo od strane MKSR-a i MKSJ-a zatim od strane nacionalnih sudova.

Ali države članice i dalje smatraju da posao nije završen i da potrebno je postići još više pravde.

U Ruandi ima više od hiljadu počinilaca genocida u bjekstvu koji trebaju biti pronađeni. U bivšoj Jugoslaviji, istraga za nekoliko hiljada osumnjičenih tek treba da bude sprovedena, i tamo gdje je to potrebno, oni trebaju biti krivično procesuirani, uključujući pet stotina osumnjičenih čiji predmeti trebaju biti proslijeđeni iz Bosne i Hercegovine drugim državama u regionu.

Takođe, treće zemlje nastavljaju da sprovode politiku "nema sigurnog utočišta" kako bi omogućile isporučenje i krivično gonjenje osumnjičenih za ratne zločine i počinioce genocida. Kriminalci su se razbježali na sve četiri strane svijeta, zbog čega veliki broj država članica igra važnu ulogu u procesu utvrđivanja odgovornosti.

Vrijeme prolazi. Ali to je razlog da radimo još više i povećamo brzinu istraga, a ne da ih privodimo kraju. Svi naši partneri nas informišu da i dalje imaju veliki broj slučajeva za procesuiranje, te da rade maksimalnom brzinom.

I stoga od mog Tužilaštva traže povećanje pomoći koju pružamo i ojačavanje naše saradnje sa njihovim tužiocima. Na njihov zahtjev, mi takođe radimo sa njima na strateškim problemima, uključujući pružanje pomoći državnim organima vlasti u pronalaženju i identifikovanju bjegunaca i popravljnje međunarodne saradnje.

Naredni period će biti ključan za daljnje utvrđivanje odgovornosti. Države članice predviđaju da će se njihov rad – i paralelna potreba za podršku od strane mog Tužilaštva – nastaviti na visokom nivou na kom se i trenutno odvija.

Gospodine predsjedavajući, ekscelencije,

Kao posljednju napomenu, želio bih da pozdravim aktivno razmatranje Savjeta bezbjednosti o budućnosti Mehanizma, za koga je namjera uvijek bila da bude privremena institucija.

Moje Tužilaštvo blisko saraduje sa Sudskim vijećima, Sekretarijatom, Službom za pravne poslove i drugim akterima kako bi se razvile mogućnosti za prenošenje funkcija, kako je to Savjet zatražio u Rezoluciji 2740. Također, postoji potpuno razumijevanje da se očekuju značajna smanjenja, kako u broju zaposlenih u Mehanizma, tako i u pogledu resursa.

Istovremeno, zatvaranje Mehanizma je tek jedan dio Strategije okončanja rada koju je usvojio Savjet bezbjednosti. Drugi dio, koji je danas čak i relevantniji, je da zemlje članice nastavljaju pravosudne procese u svojim nacionalnim sudovima.

Kao što indikatori obima našeg posla nedvosmisleno pokazuju, mi pružamo suštinsku podršku državama članicama koja ima značajan uticaj. To je pozitivan znak i potvrda da su pravosudni procesi na pravom putu. Ovakav napredak bi trebalo očuvati i podržati.

A to je i naša zajednička odgovornost prema žrtvama i preživjelima, koji i dalje od Ujedinjenih nacija očekuju da pruže podršku pravosudnim procesima.

Mi se radujemo aktivnom radu sa Savjetom na pronalaženju rešenja koja će omogućiti državama članicama da nastave da primaju pomoć koja im je neophodna.

Moje Tužilaštvo je i dalje zahvalno Savjetu bezbjednosti na trajnoj podršci u svim njegovim nastojanjima.

Hvala Vam na pažnji.

****